

<https://doi.org/10.15407/fd2023.01.026>

УДК 2.28; 32.32

Оксана ГОРКУША, кандидат філософських наук,
старший науковий співробітник відділення релігієзнавства
Інституту філософії імені Г.С. Сковороди НАН України,
01001, Київ, вул. Трьохсвятительська, 4
slovosvit@ukr.net
<https://orcid.org/0000-0002-4751-6616>

ТЕРМІНОЛОГІЧНИЙ ФРОНТ: «РУСЬКИЙ МІР» В РЕЛІГІЙНО-КОНФЕСІЙНІЙ РИТОРИЦІ (РЕЛІГІЄЗНАВЧА ПЕРЦЕПЦІЯ ЕКЗИСТЕНЦІЙНОГО ВИБОРУ)

Термінологічний фронт російської федерації проти України має свої релігійно-конфесійні вияви. З'ясовано, що «русский мир» не можна перекладати ні як «русский мир», ні як «російський світ». Це тому, що обсяг та зміст цих понять різний, а висловлені значення — взаємосуперечливі. «Мір» для носіїв сформованої «русским миром» свідомості — це такий стан світобудови, за якого кожен елемент системи перебуває у місці, стані та формі, які визначені йому деміургом цієї системи — ідеологом та пропагандистом — і до яких цю систему формують на різних рівнях інструменти, що ними володіє государь/цар/вождь: російські війська, церква (РПЦ), пропагандисти. І в релігійних проповідях та виступах представників РПЦ поняття «мір» застосовується у змістовому наповненні, визначеному у світоглядній парадигмі «русского міра». І проповідь очільника РПЦ, суголосно контекстуальним запитам, завжди чітко артикулює саме парадигму «русского міра», бо має на меті не лише насадити цю «правильну» і «єдиноістинну» модель бачення світу, а й тих, хто вірить у її істинність, схилити до актуалізації та втілення такого стану речей, який формується нею. Тому ця проповідь консолідує і надихає на окупацію України та збройну агресію проти всього сучасного цивілізованого світу, який не погоджується з «рускоміровським» баченням належного (як має бути насправді чи є справедливим за світоглядною моделлю «русского міра»).

Ключові слова: «русский мир», термінологічний фронт, мир, примирення, релігійна риторика, РПЦ, УПЦ МП.

Цитування: Горкуша, О. (2023). Термінологічний фронт: «русский мир» в релігійно-конфесійній риториці (релігієзнавча перцепція екзистенційного вибору). *Філософська думка*, 1, 26—44. <https://doi.org/10.15407/fd2023.01.026>

Проблема невизначеності термінології чи то пак — неоднозначності прочитання сучасних українських подій представниками різних світоглядних локусів уже потрапила під приціл ретельного інтелектуального аналізу провідних українських філософів. Бачення подій, які для нас є неспростовною дійсністю, у яку ми занурені безпосередньо, значною мірою залежить від світоглядної диспозиції суб'єкта свідомості, від його можливості дистанціюватися чи спроможності абстрагуватися, від його причетності чи віддаленості від епіцентру, від його включеності в дискурс обговорення і в якому статусі. Зрештою, велике значення щодо точки зору на подію та її оцінку має ідентичність суб'єкта свідомості, його належність до певної спільноти чи причетність до певного буттєвого контексту. Ці всі параметри варто враховувати в процесі здійснення комунікативної взаємодії. Так само ці всі параметри варто враховувати в оцінці ситуації для з'ясування світоглядної й комунікативної диспозиції співпричетних суб'єктів.

Неврахування диспозиційної зумовленості, ідентичнісних належностей та меж досвідно-буттєвих компетенцій спричиняє непорозуміння між співрозмовниками, що оцінюють подію (інтенсивна неспростовна трансформація буттєвого контексту, спричинена сукупністю значимих факторів та дією причетних суб'єктів) чи факт (усвідомлена як дещо проявлено-цілісна частка дійсності) з різних світоглядних локусів та життєвих контекстів. Головною причиною непорозуміння щодо подій та фактів між включеними в один комунікативний локус співрозмовниками можуть бути:

- 1) застосування різних світоглядних мап для усвідомлення події та з'ясування змісту факту;
- 2) різний суб'єктивний досвід (або ж відсутність такого) переживання цієї чи іншої (подібної) події;
- 3) різний інтелектуально-інтерпретативний ресурс (включно з доступною правдивою/фальшивою інформацією) щодо обговорюваної події чи факту;
- 4) різнорівнева (від дієвої причетності та безпосереднього занурення до максимального дистанціювання та повного абстрагування) чи різноспрямована (пріоритетний вектор розгортання чи згортання події, різноспрямовані зусилля на висвітлення або ж фальшування факту) залученість суб'єктів до обговорюваної події чи аналізованого факту;
- 5) комунікативний спектр мети — від правдивого висвітлення дійсної події до маніпулятивного викривлення, фальшування й подання симулякру як факту.

Але неврахування диспозиційної, суб'єктної та контекстуально-дійсної зумовленості уживання таких різнопрочитуваних понять, як «мир», може призводити до непорозумінь, ба й зловживань, особливо в ситуації гібридної війни, одним із способів ведення якої є підміна понять та маніпуляція зі змістом.

Об'єктом нашої наукової уваги став термінологічний зріз загарбницької війни російської федерації проти України. Предметом аналізу для нас є

поняття «мир» в конфесійному дискурсі «руського міра». Метою нашої статті є проаналізувати, як релігійна риторика стає знаряддям термінологічної окупації та зміни ідентичності громадян України. Завданням цієї статті є з'ясування доречності й адекватності миротворчої (конфесійної) риторики у ситуації загарбницької війни російської федерації проти України, зокрема змістова відповідність поняття «мир» у його застосуванні чи прочитанні носіями різносвітоглядних парадигм.

Аналізуючи міжконфесійний діалог в сучасній Україні, ми з'ясували, що хоча «єдність» часто постулюється деяким ідеальним/бажаним/належним станом людства/церкви, деклароване завдання пошуку «єдності» часто є маніпулятивним прийомом для досягнення зовсім інших цілей. Наприклад — для нав'язування іншим учасникам комунікативної взаємодії певних висновків чи спонукання до певних дій. Тому дійсні обставини спонукали спершу задатись питанням про достатні умови для порозуміння наявних в сучасній Україні конфесій. Раніше ми вирізнили десять таких умов [Fylyrovych, Horkusha, 2020a, 2020b; Горкуша, 2017; Филипович, Горкуша, 2018]. Але зараз варто додати ще й термінологічну умову — адекватне дійсності, відповідне контексту, зрозуміле суб'єкту застосування й прочитання того чи іншого терміна.

Тема **міжконфесійного діалогу заради миру і єднання** постійно порушувалася на різних майданчиках. Як ми зауважували, такі діалоги провадяться за ініціативи/підтримки/координації різних учасників. І хоча вони переважно декларують метою *єднання*, однак *довкола чого чи на якій підставі* та засадах таке єднання можливе, не завжди чітко артикулюється. Понад те — з'ясування цих нюансів часто (особливо зараз) призводить до конструктивних чи активних дискусій або ж, принаймні, демонструє відмінність позицій учасників діалогу щодо тих самих подій та явищ. Іноді ж взагалі видається, що діалог стає самоціллю, й організатори діалогових майданчиків просто хочуть залучити учасників, сподіваючись, що в процесі спілкування можна буде вийти на якісь спільні теми.

Однак тоді пріоритетним стає не *порозуміння* щодо предметів, подій, значень, понять, а *присутність* у діалозі як комунікативному процесі. Слушна методика як для початкового етапу процесу порозуміння, проте вона має свої недоліки та обмеження і є вкрай неефективною під час війни. Особливо якщо до діалогу залучаються суб'єкти, що подією чи ідентичнісно залучені в антагоністичні дискурси.

Стосовно діалогу: українськими філософами та релігієзнавцями висловлювалось доволі багато слушних міркувань щодо методологічних засад ведення (міжконфесійного) діалогу, його мети, допустимих параметрів, проблеми порозуміння, ідентичності тощо [Бистрицький, 2020; Діалог, 2017; Єрмоленко, 2021, 2022; Козловський, 2021; Саган, 2021; Титаренко, 2021; Филипович, 2010; Горкуша, 2017]. Стосовно світоглядних кордонів: на ворожості до українців ідеології «руського міра» та загрозі державній безпеці України від її пропаганди, зокрема і церковними носіями, впродовж десятиліть

наполягали професор А. Колодний [Колодний, 2005, 2013, 2019a,b,c, 2022] та інші українські академічні релігієзнавці [«Русский мир» Кирила, 2014; Релігійна безпека/небезпека, 2019; Здіорук, 2014]. Так само українські філософи звертали увагу й на проблемності міжконфесійного діалогу там, де церковні репрезентанти є носіями різних цивілізаційно-культурних ідентичностей [Лисий, 2019]. А щодо особливостей Українського світу — у колективній монографії «Український світ в його релігійних вимірах» здійснено всебічний аналіз цього феномену як життєвіту та світоглядної оптики для українських громадян і конфесій (див.: [Український світ, 2022]). Що вможливило для нас й до цієї статті підійти зі знанням того, що таке Український світ у його сенсово-змістовому наповненні та головних характеристиках [Филипович, Горкуша, 2022b], а отже, і чітко визначати кордони між Українським світом та «руським міром».

Ми й раніше звертали увагу на несумісності розуміння «миру» в російській та українській світоглядних мапах. І справа не лише в різномовності, але й у категоричній суперечності ціннісного базису цих різних світоглядних дискурсів. На неможливості перекласти російське поняття «мір» українським «світ» ми також неодноразово наголошували [Филипович, Горкуша, 2022a]. Але досі існує легковажне нерозуміння того, що концепт «руський мір» не перекладається українською ні як «руський мир», ні як «російський світ». Бо:

1. «Руский мір», як і «руская церковь», не мають дійсного ціннісно-вітоково-цивілізаційного джерела в історичній Русі. А те, що російська імперія загарбала собі шмат давньої історії Києва для фальшування власної історіографії та легітимізації зазіхань на виняткову цивілізаторську місію, не сприяло засвоєнню нею ні світоглядних, ні ціннісних, ні культурно-духовних, ні ментальних параметрів, притаманних свідомості наших праотців.

2. Між «руським міром» та українським світом методологічна, структурна, метафізично-аксіологічна змістова прірви, що не дає можливості застосувати дослівний переклад без катастрофічного спотворення сенсу висловленого.

3. Що таке «російський мир», ми дізнаємось лише після військової та світоглядної поразки кремля як уособлення тотального диктату шовіністично-імперського месіанства. «Російський мир» настане внаслідок їхнього широкого розкаяння у скоєних гріхах, спокути та подальшої актуалізації прагнення примиритись зі світом, сповненням культурно-світоглядної поліфонії, та історією, у якій немає місця спраглим глобального панування параноїкам. І це проблеми не перекладу терміна, а несумісності світоглядів, висловлених російською чи українською свідомістю. Бо ж російська чи українська свідомість — це не лише і не стільки про мову, скільки про різні ціннісно-сміслові координати, у яких самоусвідомлюється та осягає світ у його подієвій нагальності носій свідомості.

Тож наполягаємо, що цей сталий концепт «руський мір» має позначатись в українській світоглядній мапі відтворенням українською вимовою його російськомовного позначника («руський мір»). Саме у такому випадку ним

фіксується значення, що вказує на невіддільні особливості цього суспільно-політично-світоглядного феномену та виражає фундаментальну для шовіністичної імперської кремлівської ідеології засаду. І в такому ракурсі тут не міститься значень «руський» чи «мир». Адже артикульовуване й актуалізоване «руським міром» нищить і Русь (як суспільно-історичний чи духовно-культурний феномен), і мир (як стан суспільно-історичної екосистеми, збалансований загальноновизнаними й дотримуваними правилами та нормами поведінки та врівноважений справедливою ціннісною ієрархією розподілу забезпечення інтересів кожного). Бо «руський мір» — це певне, усталене у свідомості мешканців російської федерації, поширене російськими пропагандистами й обґрунтоване російськими шовіністично-імперськими ідеологами уявлення про деяке сакральне-вкорінене «Отечество» — ідеалізоване «Государство», щодо якого кожен мешканець російської федерації має месіансько-садомазохістські обов'язки.

Проблема полягає в тому, що заражені цією синтезованою російсько-імперськими ідеологами парадигмою переконані у її єдиноістинності та своїй сакральнопокликаності зламати світ, аби перекроїти його за «руськими» лекалами. Вони зухвалі у своїй безкарності, бо згідно з цією ж шовіністичною доктриною виконують «священну цивілізаторську місію» щодо виправлення світу. І «бачать» (усвідомлюють) вони дійсність своєрідно, адже завжди «дивляться» на світ (сприймають його) крізь призму «руськоміровської» світоглядної облуди, оцінюючи ситуацію не адекватно дійсності чи з опертям на раціональний аналіз, а емоційно та з переконаннями, нав'язаними їм зокрема й релігійною риторикою РПЦ щодо священного обов'язку «защитять святую Русь» (симулякр своєрідної Ойкумени для «руських» — «нашого Отечества») навіть ціною власного життя.

Кордони ж цієї моделі «отечества» жодним чином не вписуються ні в політичні, ні в економічні, ні в історичні, ні в географічні мапи, якими користується цивілізована людська спільнота. Бо вони (носії російської свідомості) визнають лише світоглядні мапи «руського міра», синкретизовані російсько-імперськими ідеологами для обґрунтування експансивної політики кремля. Ця ж експансивна політика і є рушійною силою «руської цивілізації»* і внутрішньою єднальною силою в «єдиний народ» різноетнічного населення російської федерації / радянського союзу / російської імперії / московії.

* У тексті присутні варіанти подання російських висловів, цитат, термінів: 1) російською мовою в лапках у разі, якщо це пряма цитата з російського друкованого джерела, звідки цитату було взято для внесення в текст цієї статті (напр., текст проповідей патріарха Кіріла частково викладається на його сторінці фейсбук <https://www.facebook.com/PatriarhKirill>); 2) російське звучання передається українськими літерами у випадку, якщо ми використовуємо цитату з усної проповіді Кіріла, розміщеної, наприклад, на ютубканалі (<https://www.youtube.com/@russianchurch>), або ж у разі, коли передається російський зміст терміна, вислову. Таким чином ми підкреслюємо дослівну неперекладність цього «руськоміровського» змістового концепту українською.

Мета цієї експансивної політики — окупація, руйнування, поглинання та освоєння будь-чого, до чого зможуть дотягтися. Звідси зрозуміла і своєрідна «рускоміровська» логіка — будь-які наявні кордони (політичні, мовні, культурні, національні) не мають жодного значення, якщо можна якимось чином натягнути зашморг «руського міра», закинути ятір «руського інтереса», переписати пам'ять та переформатувати ідентичність («ісправить») і, таким чином, розширити простір «каноніческой території святой Русі».

І для знищення кордонів, що є перепорою поширення експансивних інтересів кремля, застосовується увесь наявний арсенал інструментів: «руській язык», «руская культура», «святоотеческая православная традиция», «общая історія», «общая память», «общее отечество», «пабеда в великой отечественной», «руская церковь». Усе це стає засобом окупації та інструментом загарбання нових ресурсів (територіальних та людських, матеріальних та інтелектуальних). Усе, що можна втиснути цілком або ж у зруйнованому стані у синкретичну, тотально пропаговану й емоційно засвоєну як єдино-правильна картина світу модель «руського міра», піддається деструкції до знищення автентичної ідентичності й оголошується «нашим / русским / принадлежащим рускому міру».

Саме у парадигмі концепту «руського міра» застосовується поняття «мір» і патріархом РПЦ Кірілом. Ознайомитись із маркерними цитатами, головними наративами та базовими меседжами можна у його проповідях, що цілком висвітлюються на офіційних ютуб-каналі та фейсбук-сторінці.

Із позиції свідка подій, а не створеного для пропагандивного ужитку симулякру «миротворчі» проповіді Кіріла виглядають відвертим лицемірством, брехнею, легітимацією загарбницьких дій російських військ та їхніх злочинів, вчинених в Україні, виправданням звірств проти українців. Та з точки зору «рускоміровской» парадигми на території України російські загарбники вчиняють не злочини, а «защитают наше общее Отечество — пространство Святой Русі» від «внешніх врагов» — українців. Власне на утвердження і сакралізацію такої інтерпретації націлена вся псевдорелігійна діяльність РПЦ — цього служивого «рускому отечеству і государю»: «наступило время, когда мы должны особенно молиться за Отечество наше, за Президента нашего — какая разница, как называется глава государства! — за воинство наше» (проповідь 12 вересня 2022).

У проповідях і публічних виступах Кіріл розвиває тезу про «миротворчість» російських військ і наполягає на тому, що кремлівські загарбники воюють в Україні за «Отечество наше, єдиную Святую Русь» задля **«воцаренія прочного і справедливого міра на просторах історической Русі»** (28 липня 2022). Власне ось цей наратив і є ключовим для РПЦ в усьому дискурсивному контекстуальному витлумаченні актуальних питань. Цією *священною місцією* виправдовуються і будь-які злочини російських загарбників, обґрунтовуються сотні тисяч смертей самих окупантів: «если кто-то, движимый чувством долга, необходимостью исполнить присягу, остается верным своему призванию

и погибает при исполнении воинского долга, то он, несомненно, совершает деяние, равносильное жертве [Христа — у видео]. Он себя приносит в жертву за других. И потому верим, что **эта жертва смывает все грехи, которые человек совершил**» (25 вересня 2022).

Однак, оскільки війна затягується і перспектива перемоги російських загарбників стає неочевидною, Кіріл знову згадує як вищу мету збереження **«духовного єдінства»**, що, як ми пам'ятаємо, тримається в Україні на гачку підлеглої РПЦ церковної інституції — на проповіді РПЦ в Україні (УПЦ МП). Ця підпорядкована РПЦ інституція релігійною риторикою транслює у свідомість українських громадян усі ті **«рускоміровські скрепи»**, змонтовані кремлеімперськими ідеологами, які зберігають відкритою перспективу повернення України в **«пространство єдиной Святой Руси»**: **«Дай Бог, чтобы нынешние военные действия не разрушили единое духовное пространство Святой Руси и тем более не ожесточили народы наши. ...Чтобы то, что придет на смену нынешней ситуации, в том числе в отношениях между нашими братскими народами, было светлым, мирным и радостным»** (проповідь Кіріла 25 вересня 2022).

Імперсько-цивілізаторські амбіції кремля сакралізуються ось цим міфом про існування **«історической Святой Руси»**: **«Поэтому я всех вас призываю к молитве за единство исторической Святой Руси, за единство нашей Церкви, за победу над всеми противниками и внешними, и внутренними, которые стремятся использовать сложившиеся политические условия, чтобы ослабить, а, может, и уничтожить Святую Русь»** (проповідь 20 листопада 2022). Оскільки ж універсалістський ексклюзивізм РПЦ дискредитовано жахливими свідченнями наслідків **«цивілізаторської»** місії російських військ в Україні, то задурити свідомість світової спільноти цим скрепним блюзнірством вкрай важко. Звідси й те послідовне маніхейство — ненависть до свідка твоїх злочинів, якому немає можливості збрехати, звинувативши у власному злочині жертву.

Тяглість імперської ідеології кремля, ґрунтованої на **«рускомірському»** визначенні поняття **«мир»**, можемо ретроспективно простежити і в радянських гаслах. Радянське **«МІРУ МІР»** насправді означало те саме, що й сьогодні: **«чтобы он»** (Господь, **«государь»** чи російський військовий) **«умиротворил и умирал людей, чтобы прекратилась всякая междоусобная брань на земле исторической Руси и всякое нашествие иноплеменных»** (з проповіді 4 листопада 2022). І Україна — як нібито захоплена якимись міфічними укрофашистами чи **«внешніми врагами»** територія **«Святой Руси»** (звідси й підкреслене вживання **«на Україне»** для позначення лише територіальної частини простору чогось іншого, на яку пред'являє право російська імперія/федерація/церква) — є осердям симулякру, що його прагне накинути на світ кремль, аби перекроїти людство за власними лекалами та на задоволення егоцентричних інтересів своїх навіжених вождів/царів. Історична Русь — автентично прадавня Україна — стала фундаментальною складовою **«історіо-**

графічного» (насправді — міфічного) обґрунтування загарбницької глобальної політики кремля, своєрідним раєм, з якого вийшли і який прагнуть знову окупувати (в образі Ойкумени) як «єдиний корень» «православної цивілізації».

Тож Україна в її кожному вимірі стає предметом інтересу російської експансивної політики як ресурсне джерело, сакральне коріння і запорука легітимності імперських та глобально-панувальних амбіцій кремля. І, за проповіддю Кіріла (20.11.2022), так важливо зберегти єдність «Святої Русі». Бо саме цей сакральний символ цивілізаційного вкорінення дає підстави претендувати на глобальне панування через церковний (православний) інструмент: «сегодня особая **наша молитва — о мире, о благополучии и спокойствии в земле Русской**, о прекращении междоусобной брани, о вразумлении тех наших братьев, которые, движимые темной стороной силой, работают на разделение единого тела Русской Православной Церкви. ... мы должны сегодня **молиться о единстве всего нашего народа, православного народа, чад Русской Православной Церкви, живущих и в России, и в Украине, и в Белоруссии**, и во многих других странах. ... Поэтому я всех вас призываю к молитве за единство исторической Святой Руси, за единство нашей Церкви, за победу над всеми противниками и внешними, и внутренними, которые стремятся использовать сложившиеся политические условия, чтобы ослабить, а может, и уничтожить Святую Русь» [Kirill Patriarh, 2022].

Так релігійну (православу) ідентичність, розсадником і поширювачем якої є РПЦ та її структурні підрозділи, включно з РПЦ в Україні (УПЦ МП), російська влада застосовує як об'єднавчу засаду і «руського міра» і, з перспективою майбутньої актуалізації, всього «православного» людства. Згідно з їхнім інструменталістським підходом до кожної властивості, притаманної «руському міру» як ідентичнісна ознака йому належних, за аналогією із «руським язиком» (одним з аргументів вторгнення в Україну був захист «русько-воярщії»), слід очікувати «православність» наступною аргументацією здійснення експансивної політики кремлем. Уже зараз у проповідях Кіріла ми вловлюємо тенденцію підхопити гасло сторічної давнини («пролетарії всіх стран, соєдіняйтесь»), яким російська імперія в іпостасі СРСР намагалась розпалити пожежу світової революції (перекроїти мапу глобального світоустрою під власні ідеологічні лекала), у змістовній артикуляції: «православніє всіх стран, соєдіняйтесь вокруг РПЦ в глобальной істинноправославной цивілізації».

Отже, концепт «мір» в «руськоміровской» парадигмі має своєрідне значення, відмінне від розуміння миру іншомовними та іншокультурними свідомостями. «Мір» для носіїв сформованої «руським міром» свідомості — це такий стан світобудови, за якого кожен елемент системи знаходиться у місці, стані та формі, визначених йому конструктором цієї системи — ідеологом та пропагандистом, і до якого цю систему формують на різних рівнях інструменти, якими володіє государь/цар/вождь: російські війська, церква,

пропагандисти, міфотворці, працівники російської освіти, культури, про-світи тощо. І проповідь очільника РПЦ, суголосно контекстуальним запи-там, завжди чітко артикулює саме парадигму «руського міра». Адже вона має за мету не лише насадити цю «правильну» і «єдиноїстинну» модель бачення світу, але й спонукати тих, хто вірить у її істинність, до актуалізації та втілен-ня такого стану речей, який формулюється у цій моделі. Тому ця проповідь консолідує і надихає на окупацію України та збройну агресію проти всього сучасного цивілізованого світу, який не погоджується з «рускоміровським» баченням належного (як має бути насправді чи є справедливим за світо-глядною моделлю «руського міра»).

Та якщо «миротворча» проповідь Кіріла означає консолідацію (цивіліза-торською місією) на війну проти всього світу, що не погоджується із нав'язуваною кремлем політикою, і є фактичним заклик до «умиротворення» (впокоєння бунтівників, знищення вільних), то для очільника УПЦ МП, якого ми знаємо як «молільника і примирника», проповідь «миру» перетво-рюється на прохання «примирення, покаяння за гріхи, за братовбивчу війну».

І перший, і другий проповідують «мир», але зміст заклику і спонукальні наслідки відмінні, адже цей термін застосовується у різних дійсних кон-текстах. Кіріл закликає до застосування сили, зокрема й військової, для встановлення такого миру, який є «справедливим» в парадигмі «руського міра»: з «єдінством народів, територій і духовності Святої Русі»; він легалі-зує звірства окупантів, сакралізує загарбницьку війну, закликає до героїзації російських військових, до створення «воєнного священства», яке має на-дихати російських загарбників вбивати українців. Тобто така проповідь формує *активну агресивну світоглядну позицію*, емоційно підсилена ненави-стю до інших (визначених винуватців чи грішників), натхненню відчуттям цивілізаторського месіанства — виконання священного обов'язку із захисту та утвердження «єдінства Святої Русі».

Понад те, проповідь Кіріла перетворюється на відверту погрозу світо-ві — усім, хто не хоче змиритись зі злочинами та безчинствами рф в Україні: **«всяке желаніє унічтожить росію будет означать конец міра. ... ми верім, что Господь не оставіт землю русскую, не оставіт наших властей, президента наше-го православного, воінство наше. Что у Россіи будет сіл в случае необходимости зашітїт свою землю і свой народ. Ну і дай Бог, чтобы не дошло дело до такого вияснення отношеній. Чтобы Господь всех прїміріл, успокоїл і помог вместе всем для того, чтобы мір становїлся лучше. Вот сегодня у нас і молитва об етом: о міре во всьом міре. ... о соединенїи всех»** [Kirill Patriarh, 2023]. При створенні їхнього симулякру значення висловленого зазвичай перекидається на протилежне дійсності, тому щойно ілюстровану цитату слід розуміти: «росія жадає знищи-ти світ, якщо він не змириться з нав'язуваними їй зброєю правилами гри, за якими усе має бути підпорядковане кремлівській візії та інтересам».

Натомість проповідь Онуфрія теж зводиться до гасла «мір во всьом міре», але з іншої дійсності локації та свідомісної позиції: не як *суб'єкта, що вста-*

новлює «мир» («уміротворяє»), а як *пасивного підлеглого, згідного змиритись* («*примиритись*»). Тому у публічних зверненнях і проповідях очільник РПЦ в Україні (УПЦ МП) засуджує війну взагалі, але закликає до примирення, до покаяння, до молитви, до усвідомлення того, що «ця братовбивча» війна нам дана за наші гріхи. І це цілком логічно з міркувань відформатованої «руським міром» свідомості. Адже українці противляться встановленню «руського міра» на «території Святої Русі».

А для швидшого відновлення цього «руського міра» треба згодитись з пасивною роллю упослідженої жертви. Значення поняття «мир» тут застосовується в українському подієвому контексті, але зі свідомості, відформатованої парадигмою «руського міра». Тож воно трансформується в настанову «примирення, замирення» — пасивного неспротиву, що під дією комплексу вини та завченої безпорадності паралізує свідомість особи: «заради Христа, перестаньте стріляти в наших людей, вбивати їх! Господь створив нас не для того, щоб вбивати один одного, а для того, щоб ми мирно жили один з одним. Ми діти одного Отця, і Бог хоче, щоб ми терпіли один одного, щоб допомагали один одному, щоб ми не бомбили, а підтримували одне одного» [Онуфрій, 2023].

Ми не будемо ототожнювати конфесійну ідентичність з ідеологічно-світоглядною. Адже серед православних в Україні переважна більшість свідомісно є носіями й артикуляторами Українського світу. Водночас і світоглядну парадигму «руського міра» через конфесійно-релігійну проповідь поширюють не лише представники РПЦ в Україні. Ми навіть погодимося з тим твердженням, що далеко не кожен священик РПЦ в Україні транслює «руськоміровськіє» наративи. Свідченням цього є внутрішньоцерковний спротив частини священиків УПЦ МП офіційній позиції своєї ієрархії, вимоги засудити не лише вторгнення РФ в Україну, а й ідеологічно-пропагандистську роль РПЦ в поширенні рашизму, а очільників цієї церкви — за сакралізацію й легітимацію злочинів кремля. Але, на жаль, голос цих кліриків, які хочуть-таки служити Богові та українському народові, а не кремлю, не чує їхня ієрархія. Замість розірвання стосунків з РПЦ — лише імітація і жодної відповіді на «10 запитань до єпископату та Синоду УПЦ від духовенства і мирян» (16.01.2023) [10 запитань, 2023].

Ми неодноразово спостерігали, як, опинившись по різні боки фронту — між «руським міром» та Українським світом, представники тієї самої конфесії демонстрували дивовижне нерозуміння значення слова «мир» опонентом і виявлялися прибічниками протилежних стратегій досягнення «миру». Очевидно, це відбувається саме тому, що «мир», за який готові вбивати носії «руськоміровської» ідеології, виключає право на існування (у феноменальному, суб'єктному чи й ноуменальному статусі) Українського світу, держави та українців.

Тож ті, хто вписується в парадигму «руського міра» (детальніший аналіз див.: [«Русский мир» Кирила, 2014; Горкуша, 2021]), приймають як нормативні

такі світоглядні параметри, за яких на мапі дійсності не існує України, а є лише «бунтівна територія», яка потребує повернення назад в СРСР як якийсь історичний варіант «російської імперії». Згідно з кремлівським переконанням та світоглядом, не існує й ніяких українців, а є зіпсуті західними впливами й «українським наречієм» «русские», які чомусь збунтувались і чинять опір місіонерсько-цивілізаторській глобальній місії рф.

Звичайно, такому непорозумінню сприяє і різне прочитання слова «мир». У російськомовній та україномовній світоглядній парадигмі концепт «мир» має різне змістове наповнення. Тобто словом «мир» позначаються різні когнітивні речі українською чи російською мовами та фіксуються різні змісти в українськосвітоглядній чи російсько-світоглядній парадигмі.

Для україномовної свідомості «мир» — це такий стан речей у світі й суспільства в певному історичному локусі, який характеризується врівноваженням і збалансованістю різноспрямованих тенденцій та різноякісних чинників, що вможлиблює їх гармонізацію і своєрідну симфонію як відносно стабілізоване і взаємодоповнюване поєднання варіативних та суголосних феноменів, факторів, тенденцій. Натомість в російськомовній свідомості слово «мір» крім стану (методологічний вимір концепту) — «уміротворення елементів в єдиній системі» — фіксує буттєвий локус (онтологічну модель), в який ці найрізноманітніші елементи вписуються згідно з чітко окресленим місцем, функціоналом, характеристиками.

Тож в російсько-світоглядній парадигмі є глобально-абстрактний «мір» («общее мірозданіє»), який вмщує всю сукупність речей та осіб у світі. Та є вже освоєний ними (носіями російськомовної свідомості) «руській мір», куди, як у космос «русского мірозданія», підпорядковано «єдиноістинній» картині світу, волюнтаристськи висловленій диктатором і трансльованій цілою ідеологічною машиною (з політичними, церковними, медійними, освітніми та ін. інструментами), вмонтовуються засвоєні та привласнені «руські» складові. І якщо перший є простою сукупністю всього ймовірного і проявленого у світі, то другий — цілісною впорядкованою і структурованою ієрархічною системою, кожен окремий елемент якої має своє чітко визначене функційне призначення й доцільність у рамках прописаного в актуальному зараз ідеологічному дискурсі «русского міра». Зрозуміло, що саме він і є «правильним», взірцевим до виконання, належним для актуалізації в процесі «окультурення», засвоєння і виправлення носіями «русской православної цивілізації».

Цей своєрідний онтологічний, аксіологічний та темпоральний зсув у бік симулякривного образу «русского міра» змушує тих, хто у своїй свідомості користується цією світоглядною мапою, обирати пропагований рашистськими ідеологами образ замість дійсності й виправляти останню згідно з баченням вождя (Путіна) чи «останнім рішенням з'їзду Партії», оцінювати й розуміти за «останньою проповіддю патріарха Кіріла» тощо. «Правильна» інтерпретація (згідна з ідеологемою «русского міра» та виголошена авторитетним

її речником — Путіним, Кірілом тощо) не просто затуляє собою дійсність у її подієвій ширості, а стає сакральним еталоном, критеріальним мірилом та життєвим завданням включених суб'єктів, разом із релігійними / конфесійними. Під неї не лише переписують історію, підтасовують факти, змінюють і вичищають від невідповідних термінів інформаційне поле, а й виправляють дійсність навіть способом «денацифікації» чи фізичного знищення українців та українських міст.

Та для того, щоб «правильний» симулякр трансформував дійсність, його треба насадити в свідомість великої кількості носіїв й надихнути їх на його втілення. Тож авторитарно-тоталітарна кремлівська машина застосовує всі доступні знаряддя і механізми, включно з РПЦ, яка є лише інструментом здійснення російсько-імперської експансії (у світоглядному вимірі) засобом релігійної проповіді, публічної пропаганди й культурно-диверсійної політики.

Принагідно нагадаємо вперту російськомовну філологічно-семантичну формулу «на укрАїне», покликану маніпулятивно прив'язувати до позначника «Україна» значення 1) території, а не держави — геополітично-історичного суб'єкта та 2) «окраїни» як периферії російської імперії, бунтівного «рубежа» «руського міра». Звідси й наступна легітимізація вторгнення російських військ в Україну, якої, за вищеназваної формули, не існує ні як глобально-політичного суб'єкта, ні як самостійної держави з певними кордонами, своєрідною історією та самоусвідомленою нацією.

Звідси ж і та зверхність, зневага та ненависть «руських» (мешканців московської метрополії та підпорядкованих їй поселень) до українців. «Ми адін народ» патріарха Кіріла відкриває можливість кремлівським шовіністам ставитись до українців як до «іспорченних руських», які відмовляються себе такими визнавати, висловлюються «на укрАїнском наречіі» й наполягають на своїй самобутності, історії, ментальності, духовності, культурі й державності.

Власне для ось таких «іспорченних руських» й існувала УПЦ МП як та частина РПЦ, яка опікується підданими «руського міра», що мешкають «на укрАїне». Як специфікований об'єкт застосування УПЦ МП впроваджувала «рускоміровскую» світоглядну мапу у свідомість вірян релігійними засобами: тотожні або ж максимально узгоджені з РПЦ календар, культ, обряд, традиції, святі, богослів'я, мова богослужіння й проповіді, сакральна історія й інтерпретація земних подій, сакралізація шовіністичних російських наративів тощо.

Фактично через релігійну проповідь, культово-обрядову діяльність та комунікацію задавалась і трансливалась «рускоміровская» світоглядна мапа з притаманним їй інструментарієм (системою когнітивних ідентифікаторів, шаблонів, смислових орієнтирів, значенневих фіксаторів, знакових та еталонних «скреп»-ятерів, психо-реакційних комплексів, стійко засвоєних алгоритмів поведінки) і спеціальним оптично-інтелектуальним пристроєм для створення ілюзії «духовної» об'ємності, заглиблення у вічне й вкорінення

в істинне — «сакральним» виміром: «Святая Русь», що висновується з історичної події Хрещення Русі й розбудовується цивілізаційно-пропагандивним універсалістсько-ексклюзивним метанаративом, який нібито дає підстави для сучасної експансії рашистів та легітимації їхнього «хресного ходу» проти цивілізованого світу, де вироблені демократичні механізми регулювання взаємин між країнами.

І в цей цивілізаторський метанаратив легко вписується загарбницька війна РФ проти України. У перевернутій рашистським симулякром інтерпретації дійсності знищення, загарбання, вбивства й присвоєння чужого є способом досягнення МИРУ, як він бачиться з точки зору кремлівського диктатора. Адже військове вторгнення в самостійну Україну зі всіма його наслідками цілком слугує завданню встановити «руській МІР». Тобто виправити дійсність за лекалами «рускоміровського» симулякру.

Дійсність, в якій існують українці як самосвідома історично-державна нація та Україна як самостійна держава, підпадає під жорстку заборону та вилучається російськими цензорами із світоглядної сфери, досяжної кремлівським пропагандистам. Включно із релігійно-віросповідною сферою. І будь-який злочин проти українців можна виправдати, з точки зору ідеологів рашизму, аргументом запобігання більшому злу — небезпеці руйнування «руського міра».

Отже, «Рускій мір» постає в російській світоглядній мапі земним аналогом/вираженням/втіленням «Святої Русі», оборона і захист якої є, за повчаннями патріарха РПЦ Кіріла, «святим обов'язком» кожного «руського» солдата і мешканця РФ (сучасної реінкарнації московії, «руської імперії», «советського союзу» — кожного з імперських утворень з центром в Москві, що мають спільні мотиваційні метанаративи й властивості, займаються загарбанням сусідніх земель і поглинанням їхніх економічних, природних, людських, культурних і духовних ресурсів).

Власне уся терористично-загарбницька війна РФ проти України легітимується «рускоміровським» метанаративом як здійснення цивілізаторської священної місії з відновлення «правильного» МИРУ — оборона («упреждающий удар») і «воссоєдіненіє» (загарбання) «Великої Русі», «возвращеніє земель і асвабажденіє людей» від «украфашизма». Тож бомби та ракети в українців летять тому, що Україна своїм існуванням та українці своєю суб'єктивністю із власною мовою, історією, культурою, ментальністю й ідентичністю займають той локус дійсності, який, за переконанням кремлівських ідеологів, є невіддільною частиною «Великої Русі».

Бо ж хрещення Русі Володимиром у Києві є наріжним каменем «рускоміровського» симулякру. А саме — сакральною подією, на якій уgruntовується увесь цивілізаторський метанаратив. Це дуже зручно — обgruntовувати свої маніакально-звір'ячі злочини (вбивства, гвалтування, загарбання територій та майна, нищення економіки та культури тощо) «священною» цивілізаторською місією («Єдинственная христiанская цивiлiзацiя, которая протiвостoiт развращiонной западной гегемонii»). Власне функція РПЦ в

цьому і полягає — ця псевдоцерковна інституція є знаряддям сакралізації імперсько-шовіністичної парадигми кремля та інструментом формування й пропаганди «рускоміровського» нарративу й легітимації злочинної загарбницької політики та зв'язної поведінки рф.

Стосовно ж УПЦ МП, то вона виступала й демонструвала себе інституцією, через яку «уделяється частічка священного» від російського православ'я на ту частину «канонічної території "Русі"», яка «чомусь» називається Україною. Понад те, через культово-обрядову та просвітницько-інформаційну діяльність УПЦ МП українцям нав'язувались притаманно-російські ментально-психологічні комплекси: маніхейство, патерналізм, показово-екзальтативне мучеництво, юродство, самоприниження тощо. Підкресленням же упосліджено-ушкоджені природи, мови, культури й історії українців порівняно з шовіністичною пихою та самозакоханістю «руських» імперців нашим православним мешканцям насаджувався комплекс «меншобратності-меншовартості»: патологічної грішності, недоосвіченості, недозрілості насельників «бунтівної країни» «великого руского міра».

Тож коли ми чуємо заклики до «миру», маємо з'ясувати, хто закликає і до якого миру. Бо якщо, нехтуючи контекстом дійсності, онтологічною даністю та аксіологічною виповненістю Українського світу, нас закликають до примирення з «руським міром», насправді нас прийшли знищити. І тоді під словом «мир» приховується значення «війна/смерть/бомбардування/руйнування/вбивство» громадян Українського світу.

ДЖЕРЕЛА

- Fylypovych, L., Horkusha, O. (2020a). Interdenominational dialogue in contemporary ukraine: correction in war and pandemic conditions. In: *Occasional Papers on Religion in Eastern Europe*, 40 (5). Retrieved from: https://digitalcommons.georgefox.edu/ree/vol40/iss5/4/?fbclid=IwAR2e1hp0GEhxWRpzWMkjJSPjr7O_DKUUXteHDB0Tcx7e9hxSAMAskMsVFUI.
- Horkusha, O., Fylypovych, L. (2020b). Relevant methodological algorithms and thematic boundaries of interfaith dialogue: modern ukrainian context. In: *BLACK SEA*, 56 (5), 19—22.
- Fylypovych, L., Horkusha, O. (2022). Relevance and risks of ecumenical/interreligious dialogue in the context of the global challenges of the Russian-Ukrainian war. In: *Relationship btw Religion and Globalization: religious particularism VS religious universalism*. Book of abstracts. Struga (Macedonia). Retrieved from: <http://fzf.ukim.edu.mk/en/second-european-conference-for-religious-dialogue-and-cooperation-relationship-between-religion-and-globalization-religious-particularism-vs-religious-universalism-3/>.
- Kirill Patriarh* (2022). Retrieved from: <https://www.facebook.com/PatriarhKirill/>.
- Kirill Patriarh* (2023). *Проповідь на Хрещення 19 січня 2023*. Retrieved from: https://www.youtube.com/watch?v=IGk4DkUp44&ab_channel=russianchurch;
- «Русский мир» Кирила не для України (2014). Збірка наукових статей / За ред. проф. А. Колонного. Київ: УАР.
- 10 запитань до єпископату та Синоду УПЦ від духовенства і мирян* (2023). Отримано з: <https://fosfanariou.gr/index.php/2023/01/17/na-katadikastei-i-mosxa-zitoun-oi-pistoi-tis-parataxis-onoufriou/>.
- Бистрицький, Є. (2020). Народження чужого з ідентичності спільноти. *Ідеологія і політика*, 2 (16), 42—61.

- Горкуша, О. (2017). Міжконфесійний діалог в сучасній Україні: спонуки, умови, мета, суб'єкти, рівні порозуміння. *Українське релігієзнавство. Бюлетень Української Асоціації релігієзнавців і Відділення релігієзнавства Інституту філософії імені Г.С. Сковороди НАН України*, 83, 45—60.
- Горкуша, О. (2021). Постколоніальний шлях з «Русского міра» в Український світ: мереживо ідентичностей на мапі світоглядних обривів. *«Русский мир» як доктрина: витоки, загрози методи. Філософські діалоги*, 21—22, 70—90.
- Горкуша, О. (2022). Український світ як земна ойкумена — релігійно-світоглядний зріз. В: *Український світ в його релігійних вимірах: колективна монографія* / За ред. проф. Л. Филипович та проф. А. Арістової (сс.55—94). Київ. Одержано з: https://drive.google.com/file/d/1FhWP6mH_76WKJ6tzoMtQrxsEevx6KLVu/view?fbclid=IwAR3jH-6dWhxpieskmTcT4skK4f3TaRnFYt9ufEE0h9Vzq8F9opFq3Lhjs2Xc.
- Єрмоленко, А. (2021). Аргументативний дискурс у культурі діалогу. В: *Культура діалогу. Національний круглий стіл: збірник статей. Центр досліджень політичних цінностей*. Харків: «Фоліо». Одержано з: [https://nashformat.ua/reader/50975#pubcfi\(/6/14\[book-content4_0\]/4/2/42/1:0\)](https://nashformat.ua/reader/50975#pubcfi(/6/14[book-content4_0]/4/2/42/1:0)).
- Єрмоленко, А. (2022). *Спротив замість перемовин*. Одержано з: <https://filosof.com.ua/trpost/dxm3d5j991-sprotiv-zamst-peremovin>. https://drive.google.com/file/d/1K5Z1JN_Z00gbqdPntKnM6dhHXgLu16cY/view.
- Здіорук, С.І., Яблонський, В.М., Токман, В.В. та ін. (2014). *Україна та проект «русского міра»: аналіт. доповідь*. Київ: НІСД. URL: <http://www.niss.gov.ua/articles//1594>.
- Козловський, І. (2021). Особливості розбудови конструктивного міжконфесійного та міжрелігійного діалогу в Україні. В: *Культура діалогу. Національний круглий стіл: збірник статей*. Одержано з: [https://nashformat.ua/reader/50975#pubcfi\(/6/60\[book-content27_0\]/4/2/150/1:398\)](https://nashformat.ua/reader/50975#pubcfi(/6/60[book-content27_0]/4/2/150/1:398)).
- Колодний, А. (2005). *Україна в її релігійних виявах. Монографія*. Львів: СПОЛОМ.
- Колодний, А. (2013). Історіософія релігії: український контекст. В: А. Колодний, *Історіософія релігії. Монографія* (сс. 219—368). Київ:УАР.
- Колодний, А. (2019а). Конфесії України в контексті її безпеки. В: *Релігійна безпека/небезпека України. Збірник наукових праць і матеріалів* / За ред. проф. А. Колодного (сс. 12—190). Київ.
- Колодний, А. (2019б). Московський загарбник під опікою Російської Православної Церкви. В: *Релігійна безпека/небезпека України. Збірник наукових праць і матеріалів* / За ред. проф. А. Колодного (сс. 69—76). Київ.
- Колодний, А. (2019с). Православ'я України — то не все Українське Православ'я. В: *Релігійна безпека/небезпека України. Збірник наукових праць і матеріалів* / За ред. проф. А. Колодного (сс. 81—92). Київ.
- Колодний, А. (2019д). Національна самоідентифікація України: роль релігійного чинника. В: *Релігійна безпека/небезпека України. Збірник наукових праць і матеріалів* . За ред. проф. А. Колодного (сс. 19—26). Київ.
- Колодний, А. (2022). Українська релігійність в контексті Українського світу. В: *Український світ в його релігійних вимірах: колективна монографія* / За ред. проф. Л. Филипович та проф. А. Арістової (сс. 19—28). Київ. Одержано з: https://drive.google.com/file/d/1FhWP6mH_76WKJ6tzoMtQrxsEevx6KLVu/view?fbclid=IwAR3jH6dWhxpieskmTcT4skK4f3TaRnFYt9ufEE0h9Vzq8F9opFq3Lhjs2Xc.
- Культура діалогу* (2021). Національний круглий стіл: збірник статей. Центр досліджень політичних цінностей. Харків: «Фоліо».
- Лисий, І. (2019). Діалог чи міжкультурний, а відтак і міжконфесійний мур. В: *Релігійна безпека/небезпека України. Збірник наукових праць і матеріалів* / За ред. проф. А. Колодного (сс. 32—43). Київ.

- Онуфрій, митрополит (2023). *Предстоятель звернувся до керівництва РФ: Заради Христа припиніть вбивати наших людей (відео)*. 15.01.2023. Одержано з: <https://news.church.ua/2023/01/17/predstoyatel-zvernuvsya-kerivnictva-rf-zaradi-xrista-pripinit-vbivati-nashix-lyudej-video/>.
- Релігійна безпека/небезпека України* (2019). Збірник наукових праць і матеріалів / За ред. проф. А. Колодного. Київ: УАР.
- Саган, О. (2021). Боротьба православних ідентичностей в Україні та запит на нову якість публічної теології. В: *Культура діалогу. Національний круглий стіл: збірник статей. Центр досліджень політичних цінностей*. Харків: «Фоліо». Одержано з: [https://nashformat.ua/reader/50975#epubcfi\(/6/16\[bookcontent5_0\]!/4/2/92/1:221\)](https://nashformat.ua/reader/50975#epubcfi(/6/16[bookcontent5_0]!/4/2/92/1:221)).
- Титаренко, В. (2021). Релігійний чинник розбудови Українського світу. В: *Культура діалогу. Національний круглий стіл: збірник статей*. Одержано з: [https://nashformat.ua/reader/50975#epubcfi\(/6/60\[bookcontent27_0\]!/4/2/150/1:398\)](https://nashformat.ua/reader/50975#epubcfi(/6/60[bookcontent27_0]!/4/2/150/1:398)).
- Український світ в його релігійних вимірах* (2022). Колективна монографія / За ред. проф. Л. Филипович. Київ.
- Филипович, Л., Горкуша, О. (2018). Міжконфесійний діалог в сучасній Україні: доцільність та ефективність його здійснення в умовах війни. В: *Українське релігієзнавство. Бюлетень ГО “Українська Асоціація релігієзнавців” та Відділення релігієзнавства Інституту філософії імені Г.С. Сковороди НАН України*, 85, 4—16.
- Филипович, Л., Горкуша, О. (2022a). Війна за мир чи колапс екуменічної риторики (релігієзнавчий аналіз). *Філософська думка*, 3, 44—47.
- Филипович, Л., Горкуша, О. (2022b). Основні поняття і категорії, які формують термінопростір Українського світу. В: *Український світ в його релігійних вимірах. Колективна монографія* / За ред. проф. Л. Филипович (сс. 8—13). Київ. Одержано з: https://drive.google.com/file/d/1FhWP6mH_76WKJ6tzoMtQrxsEevx6KLVu/view?fbclid=IwAR1Urd-hee1o7DYSFrfMXtubEL8ahGHv51tkbMoi7c8z6QmkgJAz36AiQE.

Одержано 10.02.2023

REFERENCES

- Kirill's «russkii mir» is not for Ukraine* (2014). A collection of scientific articles / Ed. by Prof. A. Kolodnyi. [In Ukrainian]. Kyiv. [=«Русский мир» 2014]
- 10 questions to the episcopate and the UOC Synod from the clergy and laity* (2023). [In Ukrainian]. Retrieved from: <https://fosfanariou.gr/index.php/2023/01/17/na-katadikastei-i-mosxa-zitoun-oi-pistoi-tis-parataxis-onoufriou/>. [=10 запитань 2023]
- Fylypovych, L., Horkusha, O. (2020a). Interdenominational dialogue in contemporary ukraine: correction in war and pandemic conditions. In: *Occasional Papers on Religion in Eastern Europe*, 40 (5). Retrieved from: https://digitalcommons.georgefox.edu/ree/vol140/iss5/4/?fbclid=IwAR2e1hpogEhxWRpzWMkjJSPr7O_DKUUXteHDB0Tcx7e9hxSAMAskMsVFUI.
- Fylypovych, L., Horkusha, O. (2022). Relevance and risks of ecumenical/interreligious dialogue in the context of the global challenges of the Russian-Ukrainian war. In: *Relationship btw Religion and Globalization: religious particularism VS religious universalism*. Book of abstracts. Struga (Macedonia). Retrieved from: <http://fzf.ukim.edu.mk/en/second-european-conference-for-religious-dialogue-and-cooperation-relationship-between-religion-and-globalization-religious-particularism-vs-religious-universalism-3/>.
- Kirill Patriarh* (2022). Retrieved from: <https://www.facebook.com/PatriarhKirill/>.
- Kirill Patriarh* (2023) Sermon for the Baptism of Christ on January 19, 2023. [In Ukrainian]. Retrieved from: https://www.youtube.com/watch?v=IGk4DlkUp44&ab_channel=russianchurch.

- Bystrytskyi, Ye. (2020). The birth of the stranger from the identity of the community. [In Ukrainian]. In: *Ideology and Politics*, 2 (16), 42—61. [=Бистрицький 2020]
- Horkusha O. (2017) Interfaith dialogue in modern Ukraine: motives, conditions, purpose, subjects, levels of understanding. [In Ukrainian]. *Ukrainian religious studies. Bulletin of the Ukrainian Association of Religious Scholars and the Department of Religious Studies, H.S. Skovoroda Institute of Philosophy, NAS of Ukraine*, 83, 45—60. [=Горкуша 2017]
- Horkusha O. (2021) The post-colonial path from the «Russian world/peace» to the Ukrainian world: a network of identities on the map of worldview horizons. [In Ukrainian]. «Ruskiy mir» as a doctrine: origins, threats and methods. *Philosophical dialogues*, 21—22, 70—90. [=Горкуша 2021]
- Horkusha, O. (2022). The Ukrainian world as an earthly ecumen — a religious and worldview section. [In Ukrainian]. In: *The Ukrainian world in its religious dimensions: a collective monograph* / Ed. by prof. L. Fylypovych and prof. A. Aristova (pp. 55—94). . Kyiv. Retrieved from: https://drive.google.com/file/d/1FhWP6mH_76WKJ6tzoMtQrxsEevx6KLVu/view?fbclid=IwAR3jH6dWhxpieskmTCt4skK4f3TaRnFYt9ufEE0h9Vzq8F9opFq3Lhjs2Xc. [=Горкуша 2022]
- Yermolenko, A. (2021). Argumentative discourse in the culture of dialogue. [In Ukrainian]. In: *Culture of dialogue. National Round Table: Collection of Articles. Center for Research of Political Values*. Kharkiv: «Folio». Retrieved from: [https://nashformat.ua/reader/50975#epubcfi\(6/14\[bookcontent4_0\]!/4/2/42/1:0\)](https://nashformat.ua/reader/50975#epubcfi(6/14[bookcontent4_0]!/4/2/42/1:0)). [=Єрмоленко 2021]
- Yermolenko, A. (2022). Resistance instead of negotiations. [In Ukrainian]. Retrieved from: <https://filosof.com.ua/tpost/dxm3d5j991-sprotiv-zamst-peremovin>. https://drive.google.com/file/d/1K5Z1JN_Z00gbqdPntKnM6dhHXgLu16cY/view. [=Єрмоленко 2022]
- Zdioruk, S., Yablonskyi, V., Tokman, V. et al. (2014). Ukraine and the «Russian world» project: analyst. Report. [In Ukrainian]. Kyiv: NISD. URL: <http://www.niss.gov.ua/articles/1594>. [=Здіорук 2014]
- Kozlovskiy, I. (2021). Peculiarities of building a constructive interconfessional and interreligious dialogue in Ukraine. [In Ukrainian]. In: *Culture of dialogue. National Round Table: Collection of Articles*. Retrieved from: [https://nashformat.ua/reader/50975#epubcfi\(6/60\[bookcontent27_0\]!/4/2/150/1:398\)ю](https://nashformat.ua/reader/50975#epubcfi(6/60[bookcontent27_0]!/4/2/150/1:398)ю) [=Козловський 2021]
- Kolodnyi, A. (2005). Ukraine in its religious images. Monograph. Lviv: SPOLOM. [=Колодний 2005]
- Kolodnyi, A. (2013). Historiosophy of religion: Ukrainian context. [In Ukrainian]. In: A. Kolodnyi, *Historiosophy of religion. Monograph* (pp. 219—368). Kyiv: UAR. [=Колодний 2013]
- Kolodnyi, A. (2019a). Confessions of Ukraine in the context of its security. [In Ukrainian]. In: *Religious security/danger of Ukraine. Collection of scientific works and materials* / Ed. by prof. A. Kolodnyi (pp. 12—190). Kyiv. [=Колодний 2019a]
- Kolodnyi, A. (2019b). Moscow invader under the guardianship of the Russian Orthodox Church. [In Ukrainian]. In: *Religious security/danger of Ukraine. Collection of scientific works and materials* / Ed. by prof. A. Kolodnyi (pp. 69—76). Kyiv. [=Колодний 2019b]
- Kolodnyi, A. (2019c). Ukrainian Orthodoxy is not all Ukrainian Orthodoxy. [In Ukrainian]. In: *Religious security/danger of Ukraine. Collection of scientific works and materials* / Ed. by prof. A. Kolodnyi (pp. 81—92). Kyiv. [=Колодний 2019c]
- Kolodnyi, A. (2019d). National self-identification of Ukraine: the role of the religious factor. [In Ukrainian]. In: *Religious security/danger of Ukraine. Collection of scientific works and materials* / Ed. by prof. A. Kolodnyi (pp. 19—26). Kyiv. [=Колодний 2019d]
- Kolodnyi, A. (2022). Ukrainian religiosity in the context of the Ukrainian world. [In Ukrainian]. In: *The Ukrainian world in its religious dimensions: a collective monograph* / Ed. by prof. L. Fylypovych and prof. A. Aristova (pp. 19—28). Kyiv. Retrieved from: <https://drive.google>.

- com/file/d/1FhWP6mH_76WKJ6tzoMtQrxsEevx6KLVu/view?fbclid=IwAR3jH6dWhx-pieskmTct4skK4f3TaRnFYt9ufEE0h9Vzq8F9opFq3Lhjs2Xc. [=Колодний 2022]
- Culture of Dialogue* (2021). National Round Table: Collection of Articles. Center for Research of Political Values. [In Ukrainian]. Kharkiv: «Folio». [=Культура діалогу 2021]
- Lysyi, I. (2019). Dialogue or intercultural, and therefore interconfessional wall. [In Ukrainian]. In: *Religious security/danger of Ukraine. Collection of scientific works and materials* / Ed. by prof. A. Kolodnyi (pp. 32–43). Kyiv. [=Лисий 2019]
- Horkusha, O., Fylypovych, L. (2020b). Relevant methodological algorithms and thematic boundaries of interfaith dialogue: modern ukrainian context. In: *BLACK SEA*, 56 (5), 19–22.
- Onuphrius, Metropolitan (2023). *The Primate appealed to the leadership of the Russian Federation: for the sake of Christ, stop killing our people (video)* 01/15/2023. [In Ukrainian]. Retrieved from: <https://news.church.ua/2023/01/17/predstoyatel-zvernuvsya-kerivnictva-rf-zaradixrista-ripinit-vbivati-nashix-lyudej-video/>. [=Онуфрій 2023]
- Religious security/danger of Ukraine* (2019) Collection of scientific papers and materials / Ed. by prof. A. Kolodnyi. [In Ukrainian]. Kyiv: UAR. [=Релігійна 2019]
- Sagan, O. (2021). The struggle of Orthodox identities in Ukraine and the request for a new quality of public theology. [In Ukrainian]. In: *Culture of dialogue. National Round Table: Collection of Articles. Center for Research of Political Values*. Kharkiv «Folio». Retrieved from: [https://nashformat.ua/reader/50975#epubcfi\(/6/16\[bookcontent5_0\]!/4/2/92/1:221\)](https://nashformat.ua/reader/50975#epubcfi(/6/16[bookcontent5_0]!/4/2/92/1:221)). [=Саган 2021]
- Tytarenko, V. (2021). The religious factor in the development of the Ukrainian world. [In Ukrainian]. In: *Culture of dialogue. National Round Table: Collection of Articles*. Retrieved from: [https://nashformat.ua/reader/50975#epubcfi\(/6/60\[bookcontent27_0\]!/4/2/150/1:398\)](https://nashformat.ua/reader/50975#epubcfi(/6/60[bookcontent27_0]!/4/2/150/1:398)). [=Титаренко 2021]
- The Ukrainian world in its religious dimensions* (2022). Collective monograph Ed by prof. L. Fylypovych. [In Ukrainian]. Kyiv. [=Український 2022]
- Fylypovych, L., Horkusha, O. (2018). Interfaith dialogue in modern Ukraine: expediency and effectiveness of its implementation in conditions of war. [In Ukrainian]. In: *Ukrainian religious studies. Bulletin of the NGO «Ukrainian Association of Religious Experts» and the Department of Religious Studies, H.S. Skovoroda Institute of Philosophy, NAS of Ukraine*, 85, 4–16. [=Филипович, Горкуша 2018]
- Fylypovych, L., Horkusha, O. (2022a). War for peace or the collapse of ecumenical rhetoric (religious analysis). [In Ukrainian]. *Philosophical thought*, 3, 44–47. [=Филипович, Горкуша 2022a]
- Fylypovych, L., Horkusha, O. (2022b). Basic concepts and categories that form the term space of the Ukrainian world. [In Ukrainian]. In: *The Ukrainian world in its religious dimensions. Collective monograph* / Ed. by prof. L. Fylypovych (pp. 8–13)/ Kyiv. Retrieved from: https://drive.google.com/file/d/1FhWP6mH_76WKJ6tzoMtQrxsEevx6KLVu/view?fbclid=IwAR1Urd-hee1o7DYSFrMXtubEL8ahGHv51tkbMoi7c8z6QmkgbJAz36AiQE. [=Филипович, Горкуша 2022b]

Received 10.02.2023

Oksana HORKUSHA, PhD in Philosophy,
Senior Research Fellow at the Department of Religious Studies,
H.S. Skovoroda Institute of Philosophy,
National Academy of Sciences of Ukraine,
4, Triohsviatytelska St., Kyiv, 01001, Ukraine
slovosvit@ukr.net
<https://orcid.org/0000-0002-4751-6616>

TERMINOLOGICAL FRONT: «RUSKIY MIR» («RUSSIAN WORLD/PEACE»)
IN RELIGIOUS AND CONFESSIONAL RHETORIC (THE SCIENCE OF RELIGION
PERCEPTION OF EXISTENTIAL CHOICE)

The task of this article is to clarify the appropriateness and adequacy of peace-making (confessional) rhetoric in the situation of the war of aggression of the Russian Federation against Ukraine, in particular, the meaningful correspondence of the concept of «peace» in its application or reading by the bearers of different worldview paradigms. The «ruskiy mir» cannot be translated either as «Russian peace» or as «Russian world». This is because the scope and content of these concepts are different. Rus (Kyiv's Rus) — a thousand-year-old princely state with its center in Kyiv, where the ancestors of modern Ukrainians lived, baptized by Prince Volodymyr in 988. Rus is not Russia. But Muscovy adopted the name Russia to derive its historiography from Rus. «Ruskiy mir» actually refutes the axiological principles laid down by ancient Rus's civilization (freedom, dignity, partnership, co-creation, mutual responsibility).

«Ruskiy mir» destroys peace in global or any local images, trying to grab the territory it decided to own. «Ruskiy mir» encroaches on world domination and therefore tries to impose its rules of the game on the world, which would reshape the world structure according to the wishes of the Russian dictators. For this, «ruskiy mir» uses any means and institutions as a tool: the army, weapons of mass destruction, atrocities, terror, lies, propaganda, the church and peace-making rhetoric. The goal is not to restore peace, but to establish the world domination of the Russian Empire in any of its variants (Muscovy, Russian Empire, Soviet Union, Russian Federation or Orthodox Civilization).

Russian Orthodox Church plays a leading role in this — it uses religious rhetoric to formulate a worldview model of the «ruskiy mir», consolidates the Russian population for a war of aggression, and justifies the atrocities of the Russian military with the sacred mission of restoring the Holy Rus'. Russian Orthodox Church justifies the «civilizing mission» of the Russian troops, actually calls to protect «our Common Russian Fatherland» by killing Ukrainians on the territory of Ukraine. False messianism, manichaeism, paternalism, hatred of the civilized world that lives by democratic standards and respects the dignity and freedom of the individual, Russian arrogance, conceit, supremacy and egomania — this is what Russian Orthodoxy promotes with its religious rhetoric. Therefore, if we hear calls for «peace» from the bearer of the «ruskii mir»'s worldview, it actually means a demand to come to terms with all their whims, to give up one's own identity, one's own world, one's own life, if they do not fit into the concept of «ruskiy mir».

Keywords: *terminological front, «ruskiy mir», «Russian world/peace», religious and confessional rhetoric, Russian Orthodox Church, UOC MP.*